

NORMANDIA

Commoció i pànic

Fa setanta anys que els aliats van desembarcar a Normandia. Durant dècades, l'atac contra el Reich de Hitler ha marcat la política militar nord-americana. Aquella ofensiva els va encegar: el dia D la superpotència militar va desaprendre a vèncer.

EFE

Llanxes de desembarcament amb les tropes d'assalt nord-americanes s'aproximen a la costa de Normandia, en el dia D.

Als Alps bavaresos, lluny dels camps de batalla d'Europa, el 6 de juny de 1944 prometia ser un bonic dia de primavera. Adolf Hitler se n'havia anat a dormir a altes hores de la matinada, després d'una

llarga nit davant la llar de foc en què s'havia debatut en petit comitè sobre els problemes del cinema i els del món.

El *fürher* encara dormia quan van arribar les primeres informacions a la

seva segona residència de Berghof, a Obersalzberg, que els aliats estaven preparats per travessar el Canal. Dormia quan els enclavaments militars alemanys de Normandia van caure. I dormia també quan els comandants

encarregats de la defensa del Mur Atlàntic van demanar, desesperats, que es permetés que sortissin les reserves de tancs estacionats a París.

El seu oficial adjunt, Otto Günse, va dir més tard que Hitler a les vuit ja era al vestíbul de la residència i que donava indicacions als seus generals. Però això forma part del mite creat després de la seva mort. Realment, devien ser les deu tocadetes quan un dels lacais finalment va trucar a la porta del dormitori per posar en coneixement del comandant en cap de la Wehrmacht l'inici de la invasió a les platges franceses.

Així començà l'últim capítol de la lluita per la llibertat d'Europa: un dictador en batí, l'entorn del qual no gosa despertar, descansant en el seu domicili a les muntanyes, mentre a 1.200 quilòmetres gairebé tres milions i mig de soldats nord-americans i britànics estan a punt de posar fi al seu domini.

Quan Hitler s'assabentà de l'èxit del desembarcament, diuen que es va posar de bon humor. "Les notícies no podrien ser millors", va exclamar amb entusiasme. "Mentre eren a Anglaterra, no els podíem agafar. Ara finalment els tenim en un lloc on els podem vèncer".

Per setantena vegada se celebra l'aniversari de l'operació de desembarcament més destacable de la història militar moderna. Quan al matí del 6 de juny comencin les celebracions davant els penya-segats de Colleville-sur-Mer—que, per als entesos en la Segona Guerra Mundial, són més coneguts que la platja d'Omaha—, els companys de batalla d'aquell temps es reuniran altra vegada. A banda dels presidents dels Estats Units i de França, havien confirmat la seva assistència la reina d'Anglaterra i el primer ministre del Canadà. Fins i tot Vladímir Putin anunciava que hi aniria. Si es tracta de commemorar l'ofensiva que va accelerar el final del domini de Hitler, els conflictes actuals han de passar a un segon pla. També hi seran els darrers veterans, ancians vestits amb uniformes que els van grossos, els quals, després de vèncer la Wehrmacht, també han fet front amb èxit a l'edat i les malalties. Ja no queden gaires soldats que puguin explicar com va anar tot plegat quan les barques van obrir les portes a les platges d'Omaha o Juno per deixar sortir el carregament humà cap a un caos

de sang, aigua i plom. Dels 155.000 soldats que van baixar a terra el primer dia de la invasió, a la mitjanit 10.000 ja eren morts, ferits o capturats.

Amb prou feines cap altre esdeveniment bèl·lic ha creat en el món anglosaxó una cultura del record tan profunda com el dia que les tropes aliades van enfrontar-se amb els alemanys a França. No era el primer intent de recuperar posicions al continent: el juliol de 1943 els angloamericans havien desembarcat a Sicília; al setembre, a terra ferma, a Salerno, per penetrar des d'allà cap al nord. Però no va ser fins al desembarcament de Normandia que es va obrir el segon front, que l'Estat Major alemany sempre havia temut i que Hitler, amb la seva gosadia, sempre havia anhelat.

Sobretot als Estats Units, sense l'ajuda dels quals mai no s'hauria dut a terme aquella operació, el dia D té un paper central en l'autoafirmació nacional. En nombrosos llibres es recull com els membres de les forces d'invasió van prendre primer les platges de Saint Laurent i Varreville i després el Tercer Reich. Diverses superproduccions han posat imatges al desenvolupament de l'expedició militar, començant pel film de gairebé tres hores *The Longest Day*, de 1962, un treball tan enorme que van caldre tres directors.

Cada generació ha reviscut a través del cinema les heroïcitats amb què els seus pares i avis es van fer immortals. Per a la generació del *baby boom* Steven Spielberg va immortalitzar en la pel·lícula *Saving Private Ryan* les escenes del desembarcament d'una manera tan realista que els espectadors abaixaven el cap involuntàriament en veure les ràfegues de les metralladores alemanyes provinents de darrere els parapets. La generació de l'X-box ha seguit la narració de la victòria dels soldats nord-americans davant els teutons que volien destruir el món a través de la sèrie *Band of Brothers*.

Militarment parlant, per als vencedors occidentals el dia D és més que una victòria: és la victòria per antonomàsia. A tot arreu on han atacat després —a Corea, al Vietnam o a l'Iraq—, els Estats Units s'han basat en l'èxit obtingut als camps de batalla de França i Alemanya. "Amb l'esperit que va portar els soldats nord-americans a Europa, heu alliberat

Cap altre esdeveniment bèl·lic ha creat en el

l'Iraq", va dir el president George W. Bush el març de 2004 davant de soldats de la 101a divisió aerotransportada, que ja havia entrat en acció el juny de 1944.

Efectivament, el dia D marca l'últim triomf real dels Estats Units; potser per això les festes de commemoració són tan esplèndides. Les expedicions que han vingut després han estat accions policials camuflades, falses victòries o derrotes. Ja en el primer gran conflicte de la postguerra, a Corea, els Estats Units amb prou feines van aconseguir un empat. El resultat de la cruenta

món anglosaxó una cultura del record tan profunda com el dia que les tropes aliades van enfrontar-se amb els alemanys a França.

batalla va ser la tornada a l'*statu quo*. La frontera amb el nord comunista, que havia forçat l'entrada dels Estats Units a la guerra envaint el sud no comunista, passava altre cop per on passava abans de l'esclat de les accions militars: pel paral·lel 38, aproximadament al mig del país.

Cap país no pot competir amb els Estats Units pel que fa al poder armamentístic; la Unió Soviètica ho va intentar i va perdre primer la cursa d'armament i després el seu imperi. Qui avui dia parla d'un món multipolar ha de deixar de banda la capacitat militar: en aquest

punt, de moment només hi ha una potència capaç de combatre alhora en més d'un escenari.

La pregunta és per què des del final de la Segona Guerra Mundial la gran superpotència dels Estats Units no ha aconseguit imposar la seva superioritat amb victòries convinents. Qui hi busqui una resposta la trobarà en l'ofensiva amb què setanta anys enrere els aliats van obrir el front de l'oest. També per això val la pena analitzar detingudament una altra vegada el desenvolupament de l'*operació Overlord*, nom militar de la missió que volia salvar el món.

El germen d'una derrota rau sovint en l'èxit que s'ha aconseguit prèviament. Els vencedors donen respostes de vencedors: l'estratègia bèl·lica del futur es deriva, segons ells, de la reproducció del passat. Què passa, però, si canvia la naturalesa de l'adversari? Aleshores el triomf del passat esdevé una trampa.

A primer cop d'ull el desembarcament de Normandia sembla un miracle en tots sentits: lògicament, tècnicament i mentalment. En només tres anys els Estats Units van aconseguir crear l'exèrcit més gran i tècnicament més avançat del món.

Al començament de la guerra, iniciada el 1939 pels alemanys amb la invasió de Polònia, l'exèrcit dels Estats Units tenia 334.000 soldats, que ho eren, més que res, sobre el paper. Totes les seccions estaven en condicions lamentables; no hi havia una indústria armamentística. Després de la Primera Guerra Mundial, en què els Estats Units van participar de mala gana, el Govern va desmobilitzar gran part l'exèrcit. Un exèrcit fort despertava desconfiança entre els nord-americans: tot allò que faci massa poderós l'Estat inquieta els ciutadans.

No va ser fins a l'atac alemany sobre Polònia que la maquinària de guerra es va tornar a posar en funcionament: el nombre d'avions de guerra i de bombarders construïts anualment es multiplica per 16 entre 1939 i 1944, de 5.856 a 96.318 unitats. La producció de vaixells de guerra augmenta en tres anys de 544 a 2.247; la de tancs, de 400 el 1940 a 17.565.

Aquest és el miracle productiu nord-americà, que suposa la base per a la victòria contra Alemanya, i no pas la fermesa tossuda dels britànics, que van aguantar heroicament l'últim bastió lliure d'Europa; ni tampoc el peatge sanguinolent que va pagar l'Exèrcit Roig, el qual amb un nombre espantós de baixes va capgirar la sort de la guerra a l'est.

Des del principi els aliats occidentals van apostar en la batalla contra els alemanys per una estratègia que només es pot permetre un exèrcit que sigui superior al seu oponent pel que fa al material. Abans d'enviar els batallons a assaltar l'enemic, els generals van intentar primer de cansar-lo mitjançant durs atacs aeris i massives descàrregues d'artilleria. "Shock and awe", així és com es diu en anglès el mètode que més endavant, en la guerra del Golf, s'establiria com a concepte: commoció i pànic.

En teoria no és només un procediment altament efectiu, sinó que també és comparativament més prudent per a les tropes pròpies. Primer s'esgota l'adversari amb la potència de les armes de foc, de manera que no pugui oferir resistència, i llavors l'exèrcit avança per eliminar els últims reductes.

La guerra de commoció, tal com els nord-americans van demostrar amb èxit

Després de la Segona Guerra Mundial, els EUA no han aconseguit cap victòria convincent. A les imatges de dalt, les guerres de Corea, Vietnam i Iraq.

contra Alemanya, va convertir-se en un model que fins avui ha marcat la formació a l'Acadèmia Militar dels Estats Units, a West Point. La lliçó que els alts comandaments extreuen de la guerra mundial és que la superioritat tècnica és decisiva per a la victòria. Al centre de la planificació hi ha el desenvolupament de nous sistemes d'armament. Després dels bombarders del tipus Liberator i Flying fortress, que van aplanar el camí de les tropes nord-americanes, han vingut els bombarders B-52, coets intercontinentals i bombes de neutrons, i més tard la guerra cibernètica i els *drones*. Probablement enlloc més no hi ha tanta confiança en la tecnologia moderna com en els departaments de planificació de l'exèrcit nord-americà.

Ja en aquell moment l'atac a Alemanya, en realitat, no va ser tan brillant com després es va pintar amb el pinzell daurat del record. En el seu llibre *Armageddon*, l'autor britànic Max Hastings ha plantejat, amb la mirada freda de l'historiador, la qüestió de per què la guerra no va acabar-se l'hivern del 44, en comptes d'allargar-se 11 penosos mesos després del desembarcament.

Les primeres setmanes després del desembarcament van transcórrer segons les previsions. L'alt comandament dels aliats havia temut que els alemanys no aconseguissin aturar les tropes que havien desembarcat a les platges. Si allà la Wehrmacht hagués aconseguit rodejar els atacants, la invasió hauria tingut un desenvolupament molt més sanguinolent del que ja va tenir.

En realitat, els aliats van avançar a bon ritme, després d'estabilitzar els seus caps de pont a Normandia. A l'agost ja eren a París; a començament de setembre a poc més de cent quilòmetres de la frontera amb el Reich. Pel que fa al nombre de tropes, la situació era clara: el general en cap de les forces aliades, Dwight Eisenhower, tenia 28 divisions dels Estats Units a la seva disposició, 18 unitats angleses i canadenques, una de polonesa i, per motius polítics, 8 de franceses. L'exèrcit alemany a l'oest disposava de 48 divisions d'infanteria i 15 de tancs, les quals, però, s'havien reduït a un quart de les seves dimensions originals. Pel que fa als tancs, els aliats tenien, en proporció, una superioritat de vint a un davant dels alemanys; pel que fa als

avions de combats, la relació de desequilibri era de vint-i-set a un.

La superioritat del bàndol dels aliats sembla tan aclaparadora que l'Estat Major d'Eisenhower espera una capitulació del Tercer Reich per la tardor. El ministeri d'Aviació britànic ja ha donat ordres de posar en lloc segur granades i altres explosius perquè els soldats no facin cap bestiesa durant l'enrenou de les celebracions de la victòria. "Tot està sortint rodó", escriu en el seu diari el coronel George Turner-Cain del regiment britànic dels 1st Herefords. "La fàbrica dels rumors bull. La ràdio suïssa informa que Hitler ha fugit cap a Espanya".

Però aleshores el front queda encallat. Els comandants nord-americans i britànics no avancen amb prou decisió en els indrets en què l'enemic es retira. Quan troben resistència, esperen fins que les unitats blindades els cobreixen. Això protegeix la infanteria, però alenteix l'avanç. D'aquesta manera, els alemanys poden reunir-se i agrupar-se novament. En els enfrontaments següents es mostra la capacitat bèl·lica, encara considerable, de la Wehrmacht.

La majoria de soldats d'infanteria acaba de sortir del camp d'entrenament i a França dispara per primera vegada a persones, i molts comandants no han estat mai davant de foc enemic. L'exèrcit alemany, en canvi, és el cinquè any que lluita. Encara que amb el temps moltes unitats s'han reforçat amb quintes joves i sense experiència, encara hi ha prou combatents amb experiència en el front. Qui s'ha demostrat incapaç com a oficial ja fa temps que ha estat depositat o que és mort.

"Una part del talent alemany per a la guerra era la capacitat de no deixar escapar cap oportunitat i d'aprofitar-se de les debilitats de l'adversari", escriu Hastings amb admiració —que només es pot permetre un britànic— envers el talent de la Wehrmacht per a la improvisació. "Va ser una constant durant tota la guerra: l'exèrcit alemany reconeixia ràpidament un error de l'enemic, i després el castigava".

El contraatac té lloc la matinada del 16 de desembre: els tancs alemanys ataquen per sorpresa els nord-americans i els britànics en un front al llarg de les Ardenes. Com que ningú no els sap dir què està passant, esclata el pànic

entre els soldats aliats. A penes hi ha res que perjudiqui més l'esperit de combat d'una tropa que una direcció confusa. Al cap de cinc dies, els alemanys han destruït tres-cents tancs i han fet més de 25.000 presoners. "La moral de l'enemic era més alta que mai durant tota la campanya", apareix en un informe de l'exèrcit dels Estats Units.

De tota manera, l'ofensiva alemanya no va tenir més influència sobre el transcurs de la guerra. El pla d'intentar separar britànics i nord-americans per avançar després cap a la ciutat portuària d'Anvers és fins i tot sobre el paper poc realista. I cal afegir-hi la dificultat de transitar pel terreny. El camí a través de les Ardenes ofereix l'avantatge que justament allí ningú no compta amb un atac dels alemanys. Això ja en fa preveure les dificultats: per les vies estretes costa molt fer avançar els tancs. Un arbre caigut o un carro deixat al mig del camí són suficients per fer aturar tot un comboi.

Això no obstant, al final el problema no va ser el terreny, sinó el combustible, el que va aturar la marxa alemanya. Es van haver d'abandonar molts tancs perquè es van quedar aturats a mig camí amb el dipòsit buit. I és que un carro de combat del tipus Panther consumeix 450 litres de gasolina cada cent quilòmetres. A les tropes no els va quedar més remei que obrir-se pas a peu després de destruir les màquines perquè no caiguessin en mans dels aliats.

El 23 de desembre ja és evident que l'intent ha fracassat. Les pèrdues són gairebé iguals en tots dos bàndols: en total, 120.000 homes són morts o estan ferits; per als nord-americans ha estat la batalla més cruenta de tota la guerra. En el cas dels alemanys, l'atac ha fet estralls que ja no es poden solucionar.

La doctrina de "Shock and awe" no representa cap novetat a part del bombardeig. Ja en la Primera Guerra Mundial els francesos, els britànics i els alemanys havien experimentat amb el llançament de bombes aèries. La discussió sobre si els atacs d'aquesta mena violaven el dret internacional es va resoldre de manera pragmàtica: calia diferenciar entre nacions civilitzades i salvatges. Només es considerava problemàtic l'ús de bombes contra ciutats del món civilitzat.

El bombardeig de superfície, tal com el van desenvolupar i perfeccionar els aliats, és la continuació lògica de la idea que una major potència de foc és decisiva per a la guerra moderna, i ja no ho són el valor o la tenacitat individual del soldat. El que el maig de 1940 va començar amb un atac aeri damunt Mönchengladbach, ciutat en la qual recau el dubtós honor de ser la primera ciutat alemanya que fou bombardejada des de l'aire, va degenerar ràpidament en una guerra aèria que va revolucionar la tàctica bèl·lica.

El maig de 1942, la Royal Air Force porta a terme, sota el comandament del mariscal Arthur Harris, el primer atac amb mil bombarders sobre Colònia: en tan sols 90 minuts 3.300 cases queden completament derruïdes. Aquest nivell de devastació, però, encara se superarà, com demostra la sèrie d'atacs a Hamburg, en què les flotes aèries aliades van bombardejar tant la ciutat que just després de l'atac un terç dels habitatges estaven en ruïnes.

Ja en la fase final de la guerra hi havia qui dubtava que el bombardeig de superfície tingués sentit. Harris havia anunciat que obligaria el Reich a rendir-se amb el terror aeri. "Moral bombing" ('bombardeig moral') és com anomenava els atacs a la població civil. Però tan bon punt els alemanys sortien dels refugis antiaeris, senzillament continuaven la seva guerra.

Per això els responsables, desconcertats, van incrementar el nombre d'atacs i la intensitat de la destrucció: una escalada que s'observarà més tard en d'altres guerres. El 60% del total de bombes sobre els teulats alemanys cau en vuit mesos, entre el setembre de 1944 i l'abril de 1945. Quan a les esquadres de bombarders se'ls escapaven objectius estratègicament rellevants, agafaven com a objectius ciutats senceres, les quals gràcies als seus edificis medievals cremaven especialment bé.

No va ser fins al suïcidi de Hitler i la consegüent fi, una setmana més tard, de les accions bèl·liques que es va acabar aquella bogeria. Perquè els japonesos fessin com el seu aliat i també es rendissin havien de passar encara quatre mesos. Aleshores callaren les armes també al Pacífic, gairebé el mateix dia que exactament sis anys enrere havia començat la Segona Guerra Mundial.

EFE

Cinc milions d'homes van servir en l'exèrcit dels EUA; dels supervivents, la majoria no va arribar a

Una tornada victoriosa espera una rebuda entusiasta. Cinc milions d'homes van servir a l'exèrcit dels Estats Units; dels supervivents, la majoria no havia pertangut mai a una unitat de combat ni havia disparat ni un sol tret contra l'enemic, però tant se valia: tothom qui havia tingut a les mans una arma contra Hitler ara era un heroi. I amb la distància l'èxit no para de créixer. Els veterans van entrar en la memòria col·lectiva com la "Greatest Generation", la generació amb més coratge que hagin tingut mai els Estats Units.

Els supervivents de la Primera Guerra Mundial encara eren uns pobres desgraciats que es van haver d'espavilar per tornar a trobar el seu lloc en la societat civil. Aquesta vegada, en canvi, es donaran generosos ajuts de reinserció per no deixar a l'estacada els

qui tornen de la guerra. Així doncs, la Segona Guerra Mundial també va ser un gran anivellador. Molts joves que, altrament, no haurien tingut cap oportunitat reben ensenyaments superiors i veuen, així, unes inesperades possibilitats d'ascens.

Amb la fi de la guerra es fa balanç militarment. El general responsable dels tancs, George Patton, presenta en una sessió dels comandaments una estadística que, segons el seu parer, marca el rumb que cal seguir. De mitjana, els soldats d'una divisió d'infanteria dels Estats Units havien causat als opositors un 37% de baixes, però n'havien patit massa: el 92% dels soldats caiguts nord-americans eren d'infanteria. Quant als artillers, el percentatge era del 2% dels morts, si bé van ser més eficients eliminant l'enemic.

pertanyer mai a una unitat de combat.

“No hi ha cap raça al món que sigui tan bona amb les màquines com els nord-americans”, diu Patton, aportant la seva visió. “En cada soldat mort hi ha gairebé 40.000 dòlars. Si per uns quants dòlars més el poguéssim tenir encara en vida hauríem fet una bona inversió”. El que el general Patton formula de manera poc elegant és exactament el que més endavant va esdevenir una línia directriu: a l'exèrcit del futur el soldat ha d'operar tan lluny de l'enemic com sigui possible, en lloc de la infanteria apareixen cada vegada més l'artilleria i les forces aèries. L'ús d'una potència de foc abassegadora esdevindrà doctrina.

En un petit país amb grans extensions de selva a l'altra banda del globus, vint anys més tard s'oferirà l'ocasió de mostrar què s'ha après del dia D. Al principi pocs entreveuen que l'intent de repetir

l'èxit contra Alemanya en l'enfrontament contra un poble asiàtic de pagesos desembocarà en una catàstrofe.

Aquest estiu la guerra del Vietnam fa un aniversari rodó. El 7 d'agost de 1964 el president dels Estats Units Lyndon B. Johnson va autoritzar a introduir totes les “mesures necessàries” per “contestar un atac contra les forces armades nord-americanes i impedir altres agressions”. En els dies previs dos destructors nord-americans s'havien enfrontat al golf de Tonquín amb llanxes de la guàrdia costanera del Vietnam del Nord. Al govern dels Estats Units l'incident li va servir d'excusa per entrar en el conflicte entre el Vietnam del Nord i el del Sud; mai, però, no hi va haver una declaració de guerra formal.

Econòmicament i estratègicament, el Vietnam del Sud era insignificant. El país no disposava ni de recursos naturals destacables ni d'indústries o ports importants. D'interessant només tenia la seva situació al caire de l'imperi comunista. Com Corea, el Vietnam estava dividit políticament, amb la qual cosa va esdevenir prova de l'efecte dòmino que als despatxos de Washington estava en voga: si un Estat partidari del Bloc de l'Est cau, aviat cau tota la regió. Així és com Eisenhower va explicar-ho als nord-americans; i així ho van anunciar més tard John F. Kennedy, Johnson i Richard Nixon.

Justament la situació geopolítica fronterera predestinava el Vietnam a ser un territori de proves militars: l'exèrcit disposava d'un seguit de sistemes bèl·lics que semblaven ideals per a una “petita guerra” lluny dels territoris de desfilada, a Europa, per posar en pràctica la seva estratègia de desgast. El fet que aquella “petita guerra” s'allargués nou anys és una de les sorpreses desagradables de l'aventura.

La guerra del Vietnam no és només “la guerra ‘calenta’ més llarga de la Guerra Freda”, com ha escrit l'historiador Bernd Greiner en el seu llibre essencial *Krieg ohne Fronten* (Guerra sense fronts). Aquella guerra també és la que té fins ara mateix el rècord pel que fa a l'ús de mitjans d'anihilació. Només dos anys després que els Estats Units entressin en guerra, tan sols al Nord hi van caure 860.000 tones de material explosiu. En total, les forces armades nord-americanes van llançar

set milions de tones entre bombes i granades d'artilleria: gairebé quatre vegades més que tot el que es va llançar entre tots els fronts de la Segona Guerra Mundial.

Aviat va quedar clar que una guerra com la del Vietnam no es podia guanyar des de l'aire. El general en cap de l'exèrcit nord-americà, el general William Westmoreland, exigia el febrer de 1968 200.000 homes més —a banda dels 500.000 soldats ja instal·lats al Vietnam— per poder expulsar finalment el Vietcong dels seus territoris de retirada. Però aquesta ampliació significaria la confessió definitiva que els Estats Units havien fracassat amb l'estratègia que tenien fins ara, que s'havia venut als nord-americans sota el lema “Spend shells, not men” (Gasteu cartutxos, no pas homes). Així doncs, es decideix denegar la petició de Westmoreland i ampliar la guerra de bombardejos.

La doctrina del “Shock and awe” hauria de compensar el desavantatge d'un exèrcit democràtic, el qual no pot procedir tan despietadament amb els seus soldats com l'exèrcit d'una dictadura. La manca de respecte per la vida, habitual en les SS i en l'Exèrcit Roig, era també l'expressió d'una estructura de comandament en què una ordre exigia obediència, encara que significués una derrota segura. A posteriori és corprenedor adonar-se de la lleugeresa amb què els generals russos sacrificaven milers de soldats per obtenir dubtosos avantatges de terreny.

Al Vietnam es demostra que la nova estratègia militar porta igualment a una permanent escalada de violència, i precisament perquè les democràcies han de tenir més consideració per les pròpies tropes. A diferència d'un enemic que pot portar la batalla fins a la total anihilació, les nacions com els Estats Units sempre tenen la pressió de mantenir la seva implicació en la guerra tan poc temps com sigui possible. El que tenen de més pel que fa al material els manca en temps: els votants es posen nerviosos quan s'incrementa el nombre de caiguts. Per tant, els responsables augmenten la pressió sobre l'enemic per forçar la victòria en una mena de torcebraç accelerat. En aquesta radicalització rau, crec jo, la terrible ironia de la guerra moderna sota les condicions del control parlamentari.

“La solució són més bombes, més granades i més napalm fins que l'altra part caigui vençuda i es rendeixi. Els reduïrem a cendres”, fa l'ordre del cap d'operacions de Westmoreland, William DePuy, el qual reproduceix perfectament la ideologia basada en les tones. Grans extensions de terra es declaren zones de perill de mort. Davant la més mínima resistència les unitats de terra ja sol·liciten el suport dels bombarders B-52, que arrasen quilòmetres quadrats de selva i camps d'arròs. L'Estat Major es remet als fulls propagandístics amb què s'ha obligat la població civil a abandonar els territoris disputats. Als responsables de planificació no els passa pel cap o no fan cas de la idea que aquests fulls tenen un efecte limitat tractant-se d'una societat de pagesos molts dels quals no saben llegir.

El problema de participar en una guerra dins uns límits admissibles per la pròpia població sense perdre la iniciativa esdevé més gran cada dia: en la mesura que el nombre de víctimes civils augmenta, s'esvaeix la legitimació moral, que és imprescindible en els estats democràtics. “La consciència dels Estats Units era part dels seus recursos de guerra i nosaltres en vam fer ús”, va fer constar en acta el general nord-vietnamita Bui Tin més endavant. “Els Estats Units van perdre perquè eren una democràcia”.

Fins a quin punt la situació límit de la guerra va ensalvatgir els mateixos soldats els nord-americans ho van veure el 20 de novembre de 1969. A les notícies del vespre de la CBS es van mostrar un seguit de fotografies d'una massacre duta a terme per membres de les Task Force Barker entorn del poblat de My Lai. En una entrevista un dels autors explica com va disparar una ràfega de foc continu i va matar “potser 10 o 15 dels altres”. “Homes, dones i criatures?”, pregunta l'entrevistador. “Homes, dones i criatures”. “I nadons?”, “I nadons”. “I com es pot disparar a nadons?”, “Ni idea, passa i ja està”.

Vist des d'ara, sorprèn el temps que va haver de passar fins que la història va arribar a la ciutadania. De rumors sobre la massacre ja feia temps que n'hi havia; Ràdio Hanoi n'havia informat diverses vegades, però cap dels periodistes destacats al Vietnam havia fet l'esforç de seguir-ne les pistes. Fins

El Führer a la seva segona residència de Berghof, a Obersalzberg, quan els enclavaments militars alemanys de Normandia van caure.

que un *freelance* totalment desconegut fins aleshores d'un mitjà amb seu a Washington va seguir-ne la pista arran d'una notícia sobre el procés pendent d'un dels autors davant un tribunal de guerra, i així es van desencadenar les reaccions.

El desinterès per la brutalització també és una conseqüència de la Segona Guerra Mundial. Considerant com a herois els soldats d'infanteria, com a alliberadors compassius, es descarta la idea que poguessin perdre el cap i matar a trets persones indefenses. “Gràcies a Déu, els marines no s'entreguen d'aquesta manera a la barbàrie”, es deia el 1965 en una comparació que feia el *Washington Post* entre el cos dels marines i la Wehrmacht: “L'exèrcit dels Estats Units és conscient de la importància de protegir els civils sempre que sigui possible”.

Els soldats aliats, però, no van pas lluitar d'una manera tan cavalleresca com el record els pinta, en la Segona Guerra Mundial. L'autor britànic Anthony Beevor, per a la seva narració del dia D, ha analitzat anotacions de dietaris i cartes en què es parla obertament sobre afusellaments de membres de la Wehrmacht. En les seves investigacions, a l'historiador alemany Sönke Neitzel també li ha cridat l'atenció que el nombre de presos de guerra alemanys durant els primers dies després de la invasió sigui tan baix en comparació del

transcurs del conflicte. No és fins que el front avança que es normalitzen les xifres de presoners.

Haurien pogut guanyar, els nord-americans, al Vietnam? El president Nixon havia promès al seu poble una pau honorable. Tanmateix, la marxa dels últims nord-americans de Saigon l'abril de 1975 va ser una profunda humiliació: tota aquella potència de foc no havia servit per a res contra un exèrcit que portava sandàlies i que transportava els canons amb bicicleta.

En lloc de fer un debat sincer sobre els motius de la derrota, l'exèrcit va tancar files i va atribuir la culpa als polítics. Els primers dies ja s'havien avaluat alternatives als bombardeigs. Un grup d'oficials de primer nivell de l'entorn del general Victor Krulak havia suggerit la creació de les anomenades unitats de pacificació que ja no s'escudarien en bases militars, sinó que viurien entre la població local. Oferir ajuda econòmica i protecció davant la persecució del Vietcong: aquesta era la missió dels escamots d'acció combinada, que es creien imprescindibles per aïllar la guerrilla.

Aquest canvi d'estratègia hauria estat un pas radical; era tan radical com ho va ser l'oposició de l'Estat Major. Greiner cita en el seu llibre la frase d'un alt oficial: “M'estimo més anar-me'n a l'infern que no pas donar l'aprovació perquè l'exèrcit dels Estats Units, les seves institucions, la seva doctrina i la

“Fuck you, Krauts!”

Crònica del dia D des dels ulls del veterà americà
Werner Kleeman, un jueu d'origen alemany.

seva tradició siguin destruïts només per guanyar aquest guerra ridícula”. Així doncs, al final no hi va haver ni 100 unitats per lluitar contra l'aixecament; hi servien sobretot aquells soldats per als quals no s'havia trobat cap més funció en el cos de marines.

Havien de passar gairebé tres dècades fins que els militars recordessin les idees de reformes de temps enrere. El trauma de la derrota no estava oblidat, però estava atenuat quan els Estats Units després de l'atac al World Trade Center s'embarquen en una nova guerra, ara contra un Estat desèrtic de l'Orient Mitjà i un territori muntanyós al costat de l'Hindu Kush.

A l'Iraq els Estats Units van apostar un cop més pel mètode demostrat de la potència de foc. D'aquesta manera, es pot afeblir un exèrcit regular en primera instància; i al cap de disset dies els primers tancs Abrams ja roden per Bagdad. Tanmateix, a una guerrilla que es barreja entre la població civil, no és tan senzill acostar-s'hi. Així, amenaça de repetir-se el desastre del Vietnam, primer a la ciutat iraquiana de Fallujah, i després a l'Afganistan, en la lluita contra els talibans.

El canvi d'estratègia que el general David Petraeus va imposar a Washington contra una gran oposició és un record de les lliçons no apreses del Vietnam. El que s'explica en el manual de camp FM 3-24 per combatre revoltes com a nova lògica d'atac pren un seguit d'elements que els reformadors de l'entorn del general Krulak ja havien desenvolupat. El que fa trenta anys s'anomenava pacificació ara es diu *partnering*.

De tota manera, la pregunta fonamental d'una democràcia en guerra tampoc no la soluciona la nova doctrina: com es dirigeix una guerra contra un enemic que no disposa d'armes avançades però que, en canvi, té una paciència inesgotable? “Vosaltres teniu rellores, nosaltres tenim temps”, diuen que va afirmar un mediador vietnamita a un seu homòleg nord-americà en les negociacions de pau.

De moment encara no s'hi ha trobat resposta.

Jan Fleischhauer

© Der Spiegel

Traducció d'Arnau Figueres

Després de dos dies a la mar arribava la mala notícia: la invasió es posposava. Com a mínim 24 hores, fins que el temporal al canal de la Mànega amaini, si no els paracaigudistes no podran arribar a terra ferma. El silenci s'imposa a la coberta del vaixell americà LST 282. Els soldats furguen a les seves capsetes de tabac resistents a l'aigua per treure un cigarret, potinegen els rosaris, vomiten per la borda i fins i tot, quan no tenen temps d'arribar-hi, al seu casc.

Werner Kleeman tampoc no es troba massa bé. El LST 282, un vaixell de transport americà, bamboleja d'un costat a l'altre i fa pudor de gasolina, oli, suor... Les darreres nits ha hagut de dormir a sota d'un camió, sobre la freda i humida coberta. Però malgrat això, millor allà dalt que a les claustròbiques i estretes bodegues entre quasi 2.000 tones de material bèl·lic i soldats suats.

Vint-i-quatre hores d'espera més! La seva missió té tots els vents en contra: els submarins *U-Boot* de Hitler, els llançamíssils, el suposadament inexpugnable “Mur del Atlàntic”... I ara, a sobre, també mal oratge?

Diumenge, 4 de juny de 1944: el LST 282 és només una de les més de 5.000 embarcacions que formen part de l'operació aliada *Operation Overlord*. És un dels desplegaments de força més grans de la història militar: 9 divisions aliades, 155.000 soldats, 16.000 avions, milions de tones d'equipament... i només és el primer dia.

Kleeman té quasi 25 anys, però es comporta com si fos adolescent. Porta una tireta al nas per protegir-se una ferida de metralla que va sofrir durant una prova d'explosius al campament d'entrenament. La majoria dels qui també són al LST 282 saben que viu a Nova York. Però pocs saben que en realitat és un jueu que es

Werner Kleeman, de 94 anys, viu ara a Nova York.